

Výstava na Hradě představuje FRANTU

FRANTA – Kultura na Hradě, tak se jmenuje výstava v Jízdárně Pražského hradu, která bude k vidění do neděle 15. června. Pořádá ji Správa Pražského hradu a partnerem výstavy je Národní galerie v Praze. Kurátorem výstavy je Rado Ištok z Národní galerie.

Vernisáže se ve čtvrtek 13. února zúčastnila řada významných hostů na čele s prezidentem Petrem Pavlem. Osobní přijel z Francie i sám autor, pětadevadesátiletý Mistr Franta. Výstavu bude doprovázet řada akcí včetně komentovaných prohlídek.

Franta, vlastním jménem František Mertl, se narodil v roce 1930 a patří k výrazným představitelům figurativní malby. Rodák z Třebíče a absolvent Akademie výtvarných umění v Praze žije od roku 1958 v jižní Francii, kde přijal umělecké jméno Franta.

Zpřetrhané vztahy s Československem obnovil na přelomu 60. a 70. let, kdy se prosadil v Paříži a kdy byl jeho obraz zakoupen do sbírky Národní galerie v Praze.

Pro širší české publikum ovšem jeho tvorba, v jejímž centru stojí lidská figura a vztah člověka ke světu, zůstává přes řadu realizovaných výstav málo známá.

Třicet let od první pražské retrospektivy v Karolinu, organizované tehdejšími Českým muzeem výtvarných umění v Praze v roce 1995,

MISTR FRANTA se vítá s českým prezidentem Petrem Pavlem

Foto: Tomáš Fongus

představuje nynější výstava v Jízdárně Pražského hradu sedm dekad umělcovy tvorby včetně velkoformátové tušové kresby a bronzové plastiky.

Koná se u příležitosti udělení státního vyznamenání České republiky umělci v roce 2023. Díla představovaná na výstavě jsou zapůjčena jak od

samotného autora, tak z českých a francouzských muzeí umění a soukromých sbírek, včetně Národní galerie Praha, Moravské galerie v Brně, Muzea moderního umění Paříže nebo Národního centra výtvarných umění v Paříži.

Do Prahy putovala i díla ze Stálecké galerie v Národním domě v Tře-

bíči. Do té Franta věnoval díla za zhruba patnáct milionů korun. Během pražské výstavy si tam zájemci mohou prohlédnout další práce významného umělce.

Výstava je řazena chronologicky a umělcovu tvorbu představuje v kapitolách věnovaných jednotlivým dekadám; z tohoto konceptu vystupuje její tematické srdce, které se zaměřuje na odsouzení násilí a války.

Aktuálnost Frantovy tvorby spočívá právě v umělcově citlivosti vůči kráse i hrůze lidského bytí, které se ocitá pod politickým, technickým nebo konzumním tlakem moderní společnosti. Jeho plátna jsou nejen svědectvím o kruté nespravedlnosti, ale také výzvou k solidaritě s lidmi v ohrožení.

Vernisáže se ve čtvrtek 13. února zúčastnila řada významných hostů na čele s prezidentem Petrem Pavlem. Osobně přijel z Francie i sám autor, pětadevadesátiletý Mistr Franta. V doprovodném programu výstavy jsou komentované prohlídky s kurátorem Ištokem 20. května a 5. června.

Ve středu 23. dubna představí při přednášce život a dílo autora v kontextu světových dějin 20. století historička umění Duňa Panenková. V neděli 16. března, v den Frantových 95. narozenin, bude vstup na výstavu zdarma. -zt-

Masky prošly po ulici Cyrilometodějská

Únor je období masopustu, veselí, masek, průvodů, dobrého jídla a tance. Tradice občůzky masek je dodržována zejména v malých obcích. Muzeum Vysočiny Třebíč hodlá každoročně ukázat lidem, jak to při takové občůzce chodilo a chodí. V letošním roce přijelo do Třebíče něco mimořádného. Herálecké masky, folklórní soubor z Velké Bíteše či ukázky rakouského masopustu, to byly atrakce, které do Šmeralova statku přilákaly bez přehánění stovky diváků.

Program začal zcela netradičně, herálecké masky se shromáždily společně muzikou v ulici Zdislavina a odtud se vydaly na statek. Policajti museli zastavit provoz v Cyrilometodějské ulici a řidiči holt museli zastavit.

Policajti, no dobře, nebyli to ani státníci, ani městští strážníci, nýbrž policajti maskární, ale ku cti řidičů krátce po čtrnácté hodině nedošlo v sobotu 15. února k žádnému incidentu. To už bychom na tom byli hodně špatně, kdyby taková nevinná legrace vyvolala nějakou nevoli.

A pak, jednalo se opravdu jen o chvíli, a to už masky v tradičních heráleckých oděvech zamířily na nádvoří statku. Jen taková malá odbočka, kdoví, třeba se tam masopust za původních majitelů slavil.

Průvod samozřejmě musel požádat o povolení majitele statku a tím nebyl nikdo jiný než ředitel Muzea Vysočiny Michal Zábrš. A protože mezi přítomnými byli přátelé z Rakouska,

MAŠKARNÍ veselí odstartoval ve Šmeralově statku ředitel Muzea Vysočiny Třebíč Michal Zábrš (vpravo).

Foto: Antonín Zvěřina

zazněla i němčina.

Pak už všichni zamířili ke statkáři a selce, aby se představili. Hlavní role se ujal Milan Noha a nezapřel skvělého moderátora a herce, který výborně sekundoval heráleckým maskarádům.

Se stejným úspěchem vystoupil folklórní soubor z Velké Bíteše. Co ještě ve statku nechybělo? Tvůrčí dílny, kdy si děti mohly vyrobit vlastní masku technikou sypání barevného písku. A propó, víte, jak dlouhou tradici má Herálecká maskara?

První písemný doklad pochází z přelomu 19. a 20. století. Lze ji zařa-

dit mezi masopustní průvody hlineckého charakteru, které jsou zapsány na Reprezentativním seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO, také je součástí Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Kraje Vysočina.

Podobně jako na Hlinecku také v občůzce v Herálci chodí pouze muži. Každá maskara má svoji neměnnou podobu, význam a funkci. Masky v průvodu jdou za sebou v ustáleném pořadí. V čele jde pasáček s krávou, za ním kráčí kašpárci, laurf se ženou, kapela, turci, kobyly, rasové, kominíci, židé, slamění a policajti.

Ráno se maskary seřadí v průvodu a odcházejí za doprovodu kapely k obecnímu úřadu. Tam na ně čeká starosta obce, kterého laurf požádá o povolení, a průvod vyráží na kolední občůzku. Laurf se ženou vchází do domu, popřejí hospodyně a hospodáři štěstí, zdraví a následně na dvoře turci zatancují.

Občůzku masky ukončují před obecním úřadem závěrečnou písní. Večer maskary zahajují místní maskární ples, který se koná v kulturním domě, kde proběhne i porážení krávy a následně její slavnostní oživení. Tato divadelní scénka symbolizuje konec zimy coby období hladu, mrazu, nemoci a smrti a přicházející začátek jarního období, ve kterém se probouzí veškerá vegetace a nový život. Po oživení krávy pokračuje maskární ples a veselí až do pozdních hodin.

Ale vraťme se do Šmeralova statku, radost návštěvníkům určitě udělala ochutnávka smažených koblih či dalších masopustních pochutin. Nechyběly zabijačkové dobroty či klobásy. K dobré náladě přispěly dokumentární filmy a fotografie s masopustní tematikou. Co by to bylo také za masopust bez porážení kobyly a pochováání basy. Zhruba v 17 hodin masopust skončil.

Masopust se konal v rámci projektu Poznáváme sousedy aneb Jsme si blíží, který je spolufinancován z prostředků EFRR prostřednictvím Fondu malých projektů 2021 – 2027. -zt-